

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)

واژه‌نامه

شناسه سند:	NMTN.STD.Glossary
شماره ویرایش:	۱,۰
تاریخ آخرین تغییرات:	۱۴۰۳/۰۲/۱۶
چکیده:	در این سند فهرست واژه‌های تخصصی که در استانداردهای نظام مهندسی نرم‌افزار از آنها استفاده شده است، به همراه برابر انگلیسی این واژه‌ها ارائه شده است.

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)		
واژه‌نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

این سند در اجرای پروژه بازنگری اسناد نظام مهندسی و استانداردهای تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)، تدوین و به تصویب رسیده است.

مدیر پروژه

رضا کرمی (شرکت مهندسی نرم‌افزاری گلستان)

هماهنگ‌کننده

ثمین مقدم

کارگروه بازنگری

کاظم آیت‌اللهی (نماینده کارفرما و ناظر پروژه – عضو شورای مرکزی سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور)
 سیدعلی آذر کار (دبیر کارگروه – نماینده کمیته استاندارد سازمان نظام صنفی رایانه‌ای استان تهران)
 سعید امامی (رئیس کمیسیون نرم‌افزار سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور)
 مجید اورعی (رئیس رسته نرم‌افزار سازمان نظام صنفی رایانه‌ای تهران)
 مهرداد ذوالفقاریان (نماینده شورای انتظامی و کمیسیون نرم‌افزارهای پیشرفته سازمان نظام صنفی رایانه‌ای تهران)
 اسماعیل قانعی (نماینده کمیسیون مشاوران حقیقی سازمان نظام صنفی رایانه‌ای تهران)

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

تاریخچه

شرح	تاریخ	اصلاحیه
نسخه اولیه	۱۴۰۲/۱۲/۲۸	۰
نسخه نهایی منتشر شده	۱۴۰۳/۰۲/۱۶	۱,۰

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

فهرست مطالب

۵		۱. مقدمه
۶		۱-۱. هدف
۶		۱-۲. دامنه کاربرد
۶		۱-۳. منابع و مراجع
۸		۲. قواعد واژه‌گزینی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. مقدمه

این سند، واژه نامه مجموعه گزارشهای خروجی پروژه بازنگری اسناد نظام مهندسی و استانداردهای تولید و توسعه نرم افزار (نماتن) را در بردارد. در این واژه نامه، فهرست واژه های تخصصی که از آنها در مجموعه استانداردهای نظام مهندسی نرم افزار استفاده شده است، به همراه برابر انگلیسی آنها ارائه شده است.

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)		
واژه‌نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

۱-۱. هدف

این سند به منظور ارائه فهرست واژه‌های تخصصی استفاده شده در مجموعه استانداردهای بازنگری شده ارجاع کار (فاز ۱ نماتن) و تولید و توسعه نرم‌افزار (انجام کار یا فاز ۲ نماتن) تهیه شده است و در آن فهرست اینگونه واژه‌ها و برابر انگلیسی آنها ارائه شده است. هدف از تهیه این واژه‌نامه، راهنمایی خوانندگان مجموعه استانداردهای نظام مهندسی نرم‌افزار برای برابری اصطلاحات فنی، و یکنواخت‌سازی واژگان تخصصی استفاده شده در این استانداردهاست.

۲-۱. دامنه کاربرد

واژه‌های ارائه شده در این سند، تنها در مورد متون استانداردهای بازنگری شده ارجاع کار (فاز ۱ نماتن) و تولید و توسعه نرم‌افزار (انجام کار یا فاز ۲ نماتن) کاربرد دارد.

۳-۱. منابع و مراجع

از مراجع زیر برای تهیه این واژه‌نامه استفاده شده است:

- اصول و ضوابط واژه‌گزینی، همراه با شرح و توضیحات، مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی، گروه واژه‌گزینی، ویرایش دوم، بهمن ۱۳۷۸
- دستور خط فارسی، ویراست جدید، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، نشر آثار، ۱۴۰۱
- واژه‌های مصوب فرهنگستان (در وبگاه انجمن انفورماتیک ایران، به نشانی: isi.org.ir)
- قالب استاندارد استعلام ارزیابی کیفی، به شناسه NMTN.STD.STRFQ، ویرایش ۰,۰
- قالب استاندارد درخواست برای ارائه پیشنهاد، به شناسه NMTN.STD.STRFP، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان تولید و پیاده‌سازی نرم‌افزارهای سفارشی، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-CUST، ویرایش ۴,۰
- قالب قرارداد همسان فروش مجوز بهره‌برداری بسته نرم‌افزاری آماده، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-COTS، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان فروش مجوز بهره‌برداری بسته نرم‌افزاری آماده (نسخه مختصر)، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-COTS-Light، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان فروش، ویژه‌سازی و پیاده‌سازی نرم‌افزارهای نیمه‌آماده، به شناسه NMTN.STD.Contrac-SemiCust، ویرایش ۰,۱
- قالب قرارداد همسان خدمات پشتیبانی نرم‌افزار، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-SUP، ویرایش ۰,۱

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

- قالب قرارداد همسان خدمات پشتیبانی نرم افزار (نسخه مختصر)، به شناسه NMTN.STD.ContractSW-SUP-Light، ویرایش ۰,۰
- قالب قرارداد همسان خدمات مشاوره‌ای، به شناسه NMT.REV.ContractConsulting، ویرایش ۰,۱
- قالب قرارداد همسان نظارت بر پروژه نرم‌افزاری، به شناسه NMT.REV.ContractSupervision، ویرایش ۰,۱
- استاندارد سند توصیف روشگان، به شناسه NMT.REV.STMDD، ویرایش ۳,۷
- استاندارد طرح مدیریت پروژه، به شناسه NMT.REV.STPMP، ویرایش ۲,۸
- استاندارد طرح تضمین کیفیت پروژه، به شناسه NMTN.STD.QAP، ویرایش ۲,۶
- استاندارد طرح مدیریت پیکربندی، به شناسه NMTN.STD.CMP، ویرایش ۲,۱
- استاندارد طرح آزمون نرم‌افزار، به شناسه NMT.REV.STSTP، ویرایش ۲,۶
- استاندارد طرح انتقال و تحویل نرم‌افزار، به شناسه NMT.REV.DeploymentPlan، ویرایش ۲,۳
- استاندارد طرح ضمانت نرم‌افزار، به شناسه NMT.REV.GuaranteePlan، ویرایش ۴,۱
- استاندارد طرح نظارت، به شناسه NMT.REV.MonitoringPlan، ویرایش ۳,۱

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)		
واژه‌نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

۲. قواعد واژه‌گزینی

از آنجا که دانش و فناوری مهندسی نرم‌افزار در کشور ما هنوز نوظهور است، و برای بسیاری از واژگان فنی مورد استفاده در این رشته هنوز برابرنهادهای استاندارد و همه‌پذیری تثبیت نشده است. به همین دلیل ممکن است در بسیاری از موارد معادل برخی از اصطلاحات استفاده شده در یک متن برای دیگران مانوس و آشنا نباشد، و یا اینکه در اسناد مختلف معادلهای متفاوتی برای ترجمه یک مفهوم واحد بکار رود. تهیه این واژه‌نامه به منظور جلوگیری از این مشکل و فراهم آوردن یک مرجع واحد برای واژه‌گزینی در کلیه استانداردهای نظام مهندسی نرم‌افزار، در جهت تسهیل ارتباط و انتقال مفاهیم و دستاوردهای این نظام صورت گرفته است.

به دلیل تنوع معادل‌هایی که در برابر بسیاری از واژگان تخصصی مهندسی نرم‌افزار در متون فارسی بکاررفته و می‌رود، در اکثر موارد تهیه‌کنندگان این واژه‌نامه ناگزیر بوده‌اند با اتکا بر اصول و قواعد واژه‌گزینی، از میان برابرنهادهای موجود، یکی را برگزینند، و در موارد معدودی خود برابرنهاد جدیدی پیشنهاد کنند.

هرچند واژه‌گزینی و واژه‌سازی امری است که به‌طور دقیق و کامل نمی‌توان آن را بر مبنای قواعد و ضوابط علمی و پذیرفته‌شده انجام داد و در آن همواره سهم معینی از ذوق و پسند شخصی و شم زبانی دخیل است، با این وجود پیروی از یک مجموعه مشخص از قواعد واژه‌گزینی می‌تواند در موارد بسیاری نتیجه کار را سازگارتر و منسجم‌تر گرداند.

اصول و قواعدی که تهیه‌کنندگان این واژه‌نامه برای واژه‌سازی و واژه‌گزینی (به‌صورت نسبی) از آن پیروی کرده‌اند، عبارتند از:

۱. در انتخاب معادل فارسی برای واژه‌ها و اصطلاحات بیگانه، واژه فارسی باید تا حد امکان به زبان فارسی معیار امروز، یعنی زبان متداول میان دانش‌آموختگان و اهل علم و ادب، و زبان سخنرانی‌ها و نوشته‌ها نزدیک باشد.
۲. در واژه‌گزینی باید قواعد دستور زبان فصیح و متداول امروز مراعات شود.
۳. در واژه‌گزینی باید قواعد آوایی زبان فارسی رعایت گردد و از اختیار واژه‌های ناخوش‌آهنگ و دارای تنافر پرهیز شود و واژه فارسی برگزیده، حتی‌الامکان از معادل بیگانه آن کوتاه‌تر باشد.
۴. در انتخاب معادل، واژه‌هایی که تصریف‌پذیر و اشتقاق‌پذیر باشند و امکان ساخت اسم و صفت و فعل از آنها وجود داشته باشد مرجح‌اند.
۵. در انتخاب معادل، ترجیحاً واژه‌های بسیط باید به واژه‌های بسیط برگردانده شود، و از انتخاب برابره‌های مرکب برای این واژه‌ها باید پرهیز شود.
۶. در گزینش معادل‌ها باید سلسله‌مراتبی به‌ترتیب زیرملاک قرار گیرد:

- واژه‌های فارسی تبار متداول و مانوس که از دیرباز در زبان فارسی وجود داشته است.
- ترکیب‌های نوساخته، برطبق شیوه‌های واژه‌سازی زبان فارسی، با استفاده از واژه‌های فارسی
- واژه‌های عربی تبار مصطلح و متداول و مانوس در زبان فارسی
- ترکیب‌های نوساخته، برطبق شیوه‌های واژه‌سازی زبان فارسی، با استفاده از واژه‌های عربی تبار متداول در زبان فارسی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم‌افزار (نماتن)		
واژه‌نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

- واژه‌های برگرفته از زبان‌های بیگانه که به دلیل کثرت استعمال در بدنه زبان فارسی جذب شده‌اند.
۷. در گزینش معادل، واژه‌ای که معنی آن زودیاب و روشن باشد بر واژه‌ای که معنی دیریاب و ناآشکار دارد مرجح است.
۸. در واژه‌گزینی برای هرلفظی که دارای یک معنی خاص است، ترجیحاً فقط یک واژه برگزیده شود و از تعدد و تنوع واژه‌ها پرهیز شود.
۹. یافتن معادل برای آن دسته از واژه‌های بیگانه که جنبه جهانی و بین‌المللی یافته‌اند ضروری نیست.

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

آ - الف

test.....	آزمون
regression test.....	آزمون بازگشتی
acceptance test.....	آزمون پذیرش
configuration test.....	آزمون پیکربندی
load test	آزمون تحمل بار
fault-tolerance test	آزمون تحمل خرابی
stress test.....	آزمون تنش
business cycle test.....	آزمون چرخه کاری
system test	آزمون سیستم
functional test.....	آزمون کارکردی
tester	آزمونگر
performance test.....	آزمون عملکرد
unit test	آزمون واحد
user interface test.....	آزمون واسط کاربر
data integrity test.....	آزمون همسازی داده ها
integration test	آزمون یکپارچگی
inception	آغاز
link.....	اتصال
hyperlink.....	اتصال ابرمتنی
reference	ارجاع
inter-textual reference	ارجاع بینامتنی
intra-textual reference	ارجاع درون متنی
debugging	اشکال زدایی
revision	اصلاحیه
redundancy.....	افزونگی
corrective action	اقدام اصلاحی
requirements.....	الزامات
transition.....	انتقال

ب

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

inspection..... بازرسی
process re-engineering بازمهندسی فرآیندها
schedule..... برنامه زمانی
online برخط
work-package بسته کاری

پ

monitoring پایش
page footer..... پاورقی
database پایگاه دادهها
database پایگاه اطلاعاتی
acceptance پذیرش
project..... پروژه
software project پروژه نرم افزاری
file پرونده
maintenance..... نگهداری
implementation پیاده سازی
configuration..... پیکربندی

ت

history..... تاریخچه
release date..... تاریخ انتشار
approval..... تاییدیه
data conversion تبدیل اطلاعات
analysis تحلیل
analyst..... تحلیل گر
deliverable تحویل دانی
qualification..... تشخیص صلاحیت
verification تصدیق
Verification & Validation (V&V) تصدیق و صحت گذاری
quality assurance (QA) تضمین کیفیت

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

elaboration..... تفصیل
system development توسعه سیستم

ج

integrity جامعیت
alternative جایگزینه
table جدول
trustee جواز
access trustee جواز دسترسی

خ

command line خط فرماندهی
requirement خواسته

د

test data داده های آزمون
scope دامنه
change request درخواست تغییر
batch دسته ای
accuracy دقت

ر

users' manual راهنمای کاربران
installation manual راهنمای نصب و استقرار
operation manual راهنمای نگهداری
trace ردیابی
trace ability قابلیت ردیابی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

medium.....	رسانه
procedure.....	روال
methodology.....	روشگان
procedure.....	رویه
test procedure.....	رویه آزمون
approach.....	رویکرد

ز

schedule.....	زمانبندی
sub-project.....	زیر پروژه
infra-structure.....	زیر ساخت
lifecycle.....	زیست چرخ
System Development Lifecycle (SDLC).....	زیست چرخ توسعه سیستم

س

build.....	ساخت
Work Breakdown Structure (WBS).....	ساختار تفکیکی کار
consistency.....	سازگاری
enterprise.....	سازمان
acronym.....	سرنام
metric.....	سنجه
document.....	سند
Methodology Description Document (MDD).....	سند توصیف متدولوژی
Software Requirements Specification (SRS).....	سند مشخصات نیازهای نرم افزار
simple document.....	سند ساده
dependent document.....	سند فرعی
master document.....	سند مادر
compound document.....	سند مرکب

ش

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

identication شناسایی
 identifier شناسه
 identifying شناسه گذاری
 manual شیوه نامه

ص

correctness صحت
 validation صحت گذاری
 attribute صفت
 cover page صفحه روکش

ض

guarantee ضمانت

ط

design طراحی
 detail design طراحی تفصیلی
 general design طراحی کلی
 Test Plan طرح آزمون
 Transition Plan طرح انتقال
 Project Quality Plan طرح کیفیت پروژه
 Project Management Plan (PMP) طرح مدیریت پروژه
 Configuration Management Plan (CMP) طرح مدیریت پیکربندی

ع

configuration item (CI) عنصر پیکربندی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

non-conformance عدم تطابق

ف

phase فاز
product فرآورده
process فرآیند
support process فرآیند پشتیبان
technical process فرآیند فنی
milestone فرسنگ شمار
activity فعالیت
work activity فعالیت کاری

ق

rule قاعده
template قالب
format قالب

ک

user کاربر
client کارفرما
function کارکرد
functionality کارکرد
major functionality کارکرد عمده
contractor کارگزار
source code کد اصل
sufficiency کفایت
online help کمک برخط
quality control (QC) کنترل کیفیت
abbreviation کوتاه نوشت

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

گ

report	گزارش
reporting	گزارش دهی
System Requirement Specification (SRS)	گزارش شناخت نیازمندی های سیستم
System Detailed Design Report (SDD)	گزارش طراحی تفصیلی سیستم
option	گزینه
version	گونه

م

module	ماجول
baseline	مبنا
baselining	مبناگذاری
scope	محدوده
pilot	محیط آزمایشی
risk	مخاطره
data model	مدل داده
process model	مدل فرآیند
configuration management	مدیریت پیکربندی
risks management	مدیریت مخاطرات
stage	مرحله
review	بازنگری
technical review	بازنگری فنی
walk-through	بازنگری گام به گام
management review	بازنگری مدیریت
joint review	بازنگری مشترک
documents	مستندات
documentation	مستندسازی
technical writer	مستندساز
criteria	معیار
audit	ممیزی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

test-case مورد آزمون
 deadline مهلت زمانی
 middleware..... میان افزار

ن

backup نسخه برداری
 installation نصب و راه اندازی
 index نمایه
 organization chart..... نمودار تشکیلاتی
 prototype..... نمونه
 prototyping..... نمونه سازی
 requirement..... نیاز
 requirement..... نیازمندی

و

work unit..... واحد کاری
 vocabulary واژگان
 glossary..... واژه نامه
 Business Unit واحد سازمانی
 interface..... واسط
 organization interface واسط سازمانی
 user interface واسط کاربر
 task..... وظیفه

ه

integrity همسازی
 cross-checking همسنجی

ی

نظام مهندسی و استاندارد تولید و توسعه نرم افزار (نماتن)		
واژه نامه		
شناسه سند: NMTN.STD.Glossary	شماره ویرایش: ۱,۰	تاریخ آخرین تغییرات: ۱۴۰۳/۰۲/۱۶

یکپارچگی.....integration.....